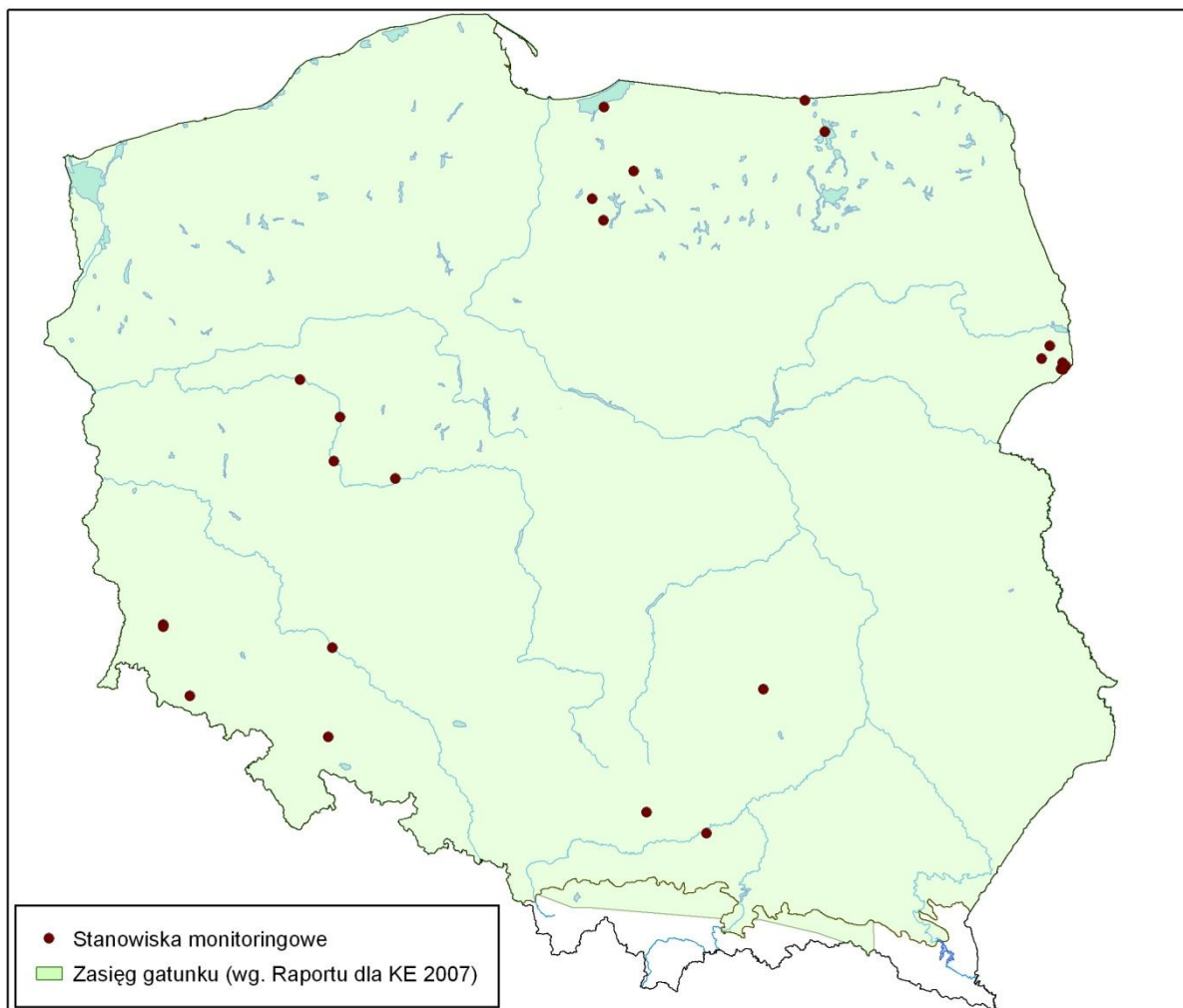

1084 Pachnica dębowa *Osmoderma eremita*

Liczba i lokalizacja obszarów i stanowisk monitoringowych

Gatunek występuje w regionie kontynentalnym i alpejskim. Badania monitoringowe wykonywano wyłącznie w regionie kontynentalnym w latach 2006 i 2007. Monitoring pachnicy w roku 2006 został przeprowadzony na 21 stanowiskach (14 obszarach), a w roku 2007 na 12 stanowiskach, w tym 8 badanych w poprzednim roku (Tabela 1).

Wybór stanowisk do monitoringu dokonany został w oparciu o kilka niezależnych przesłanek:

- Konieczność objęcia badaniami stanowisk o zróżnicowanym charakterze, od leśnych ekosystemów półnaturalnych (rezerваты leśne, np. rezerwat "Niedźwiedzie Wielkie", gdzie od przeszło 70 lat nie są prowadzone zabiegi gospodarcze), poprzez ekotony leśno-łąkowe (Podgórze, w większej części także Grudki w Puszczy Białowieskiej) po parki (Park Zembrzydowa) i aleje przydrożne w krajobrazach ściśle antropogenicznych (4 stanowiska w woj. warmińsko mazurskim). Pachnica zasiedla dziuplaste drzewa w bardzo różnorodnych środowiskach i dotychczas brak zgody co do preferowanych rodzajów ekosystemów – niekiedy określana jest jako "relikt puszczański" czy "gatunek lasów pierwotnych", chociaż sugeruje się również brak związku pomiędzy lesistością a występowaniem gatunku, czy nawet jego związek z krajobrazami od dawna użytkowanymi przez człowieka.
- W miarę możliwości równomierne rozlokowanie stanowisk monitoringowych na obszarze Polski przy nierównomiernym rozmieszczeniu ekspertów lokalnych.
- Kontynuacja monitoringu na stanowiskach, gdzie został on zapoczątkowany w ubiegłym roku, przy odrzuceniu stanowisk, które okazały się mało istotne dla gatunku (jak np. Dolina Prądnika).

Tab. 1. Przegląd badanych stanowisk

Nazwa stanowiska	Obszar Natura 2000
1. Białowiecki Park Narodowy	PLC200004
2. Biedrusko	PLH300001
3. Brzeźnica – Łęknica	MN000042
4. Czeszewo	-
5. Dolina Prądnika	PLH120004
6. Grudki*	PLC200004
7. Kadyny - Tolkmicko*	MN000017
8. Kamieniec*	MN000009
9. Las Pilczycki*	PLH020069
10. Lipówka*	PLH120010
11. Muszkowicki Las Bukowy*	PLH020068
12. Niedźwiedzie Wielkie*	MN000009
13. Osiecznica-Ławszowa	-
14. Park Dyrekcyjny	PLC200004
15. Park Zebrzydowa	MN000007
16. Podgórze	PLH260002
17. Rezerwat „Świetlista Dąbrowa”	PLH300003
18. Rezerwat Lipny	PLC200004
19. Rezerwat Podolany	PLC200004
20. Rogalin	PLH300012
21. Stawy Sobieszowskie*	PLH020044
22. Sztynort	MN000041
23. Szymbark	-
24. Świnoroje	PLC200004

* Gwiazdką oznaczono stanowiska badane zarówno w roku 2006 jak i 2007.

Większość badanych stanowisk została zlokalizowana na terenie potencjalnych obszarów siedliskowych sieci Natura 2000 (włączając w to „shadow” list).

Istotnym ograniczeniem w doborze stanowisk do monitoringu były wysokie wymagania stawiane ekspertom lokalnym: doświadczenie w badaniach entomofauny saproksylicznej, udokumentowane poprzez dorobek publikacyjny lub zaangażowanie w projekty ochrony stanowisk ważnych dla pachnicy oraz znajomość specyfiki terenu badań, pozwalająca na optymalną lokalizację stanowisk badawczych.

Poprzez stanowisko rozumiano grupę około 200 drzew o średnicach przekraczających 30 cm. Na wszystkich wytypowanych do monitoringu stanowiskach występowanie pachnicy zostało stwierdzone w trakcie wcześniejszych, rozpoznawczych prac (min. w trakcie ubiegłorocznego monitoringu).

Stanowiska w krajobrazach kulturowych obejmowały głównie zadrzewienia przydrożne, a więc miały wyraźną strukturę liniową. Z kolei stanowiska na terenach leśnych i Park Zebrzydowa miały kształt wielokątów. Powierzchnia stanowisk wynosiła średnio 4,4 ha, jednak była mocno zróżnicowana (odchylenie standardowe 3,81), co spowodowane było różnicami zagęszczenia drzew.

Założeniem monitoringu było, by w wyniku badania stanowisk pachnicy rozmieszczonych w różnych regionach uzyskać wiedzę na temat stan zachowania gatunku w kraju. Natomiast by ocenić stan zachowania pachnicy na obszarach Natura 2000, wskazanych dla ochrony siedlisk gatunku, konieczne stało się wprowadzenie wyższego poziomu badań, tzw. obszaru. Liczba stanowisk badanych na obszarze powinna zależeć od jego wielkości i liczby miejsc występowania pachnicy na tym obszarze. Niestety, pracochłonność prac nie pozwoliła na równoległe

prorowadzenie prac na wielu stanowiskach w obrębie obszarów, badano więc takie stanowiska, co do których eksperci lokalni żywili przekonanie, że prezentują warunki typowe dla obszarów. W niemal wszystkich przypadkach wyznaczono po jednym stanowisku na obszar, tylko na obszarze Pojezierze Ławskie zbadano dwa stanowiska (Kamieniec i Niedźwiedzie Wielkie). Na obydwu stanowiskach proponowano utworzenie osobnych ostoi Natura 2000, gdzie pachnica byłaby najważniejszym celem ochrony. Stanowiska zdecydowanie różnią się charakterem (aleja w terenie rolniczym oraz las naturalny), nie sposób byłoby więc rozciągać wniosków dotyczące jednego z tych stanowisk na całe Pojezierze Ławskie.

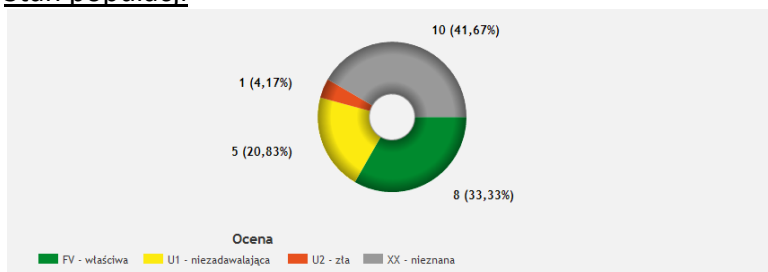
Wyniki badań i ocena stanu zachowania

Gatunek uważany za relikwint lasów pierwotnych, związany aktualnie z 2 rodzajami środowisk: lasami o charakterze naturalnym, bogatymi w wiekowe drzewa liściaste i luki powstałe na skutek rozpadu drzewostanu i z krajobrazami kulturowymi o odpowiednio wysokim zagęszczeniu zadrzewień. Warunkiem koniecznym do jego rozwoju jest obecność starych dziuplastych drzew. Występuje w Polsce zarówno w regionie alpejskim jak i kontynentalnym. W tym ostatnim znany aktualnie z około 100 stanowisk (traktowanych jako zajęte komórki na mapie rozmieszczenia z siatką kwadratów 10x10 km). W regionie ALP liczba stanowisk jest nieznana (słabe aktualne rozpoznanie występowania gatunku).

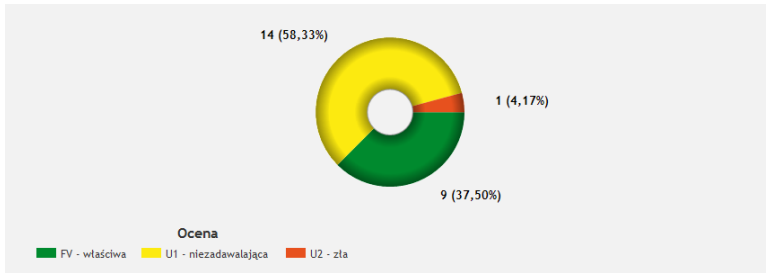
Gatunek jest umieszczony z kategorią VU (narażony) w czerwonej księdze zwierząt. Najsilniejsze zagrożenia związane są z wycinką starych dziuplastych drzew w krajobrazach kulturowych, zwłaszcza przydrożnych, a także z czyszczeniem dziupli w ramach leczenia drzew a także usuwanie całych drzew z próchnowiskami ze względów bezpieczeństwa.

Monitoring przeprowadzono na 24 stanowiskach, położonych jedynie w regionie kontynentalnym.

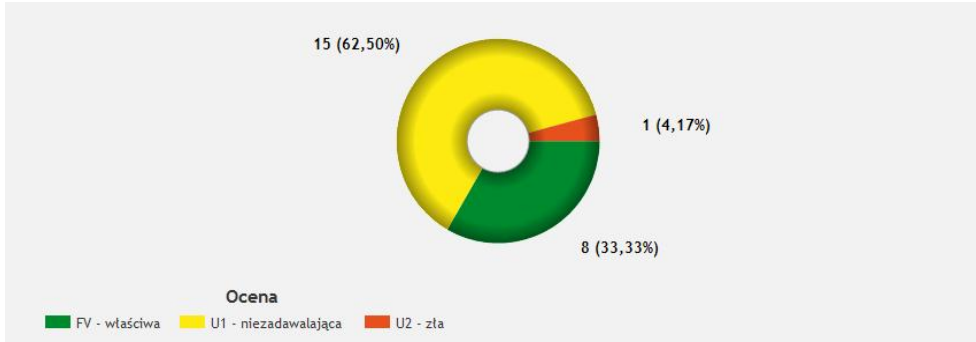
Stan populacji

Stan siedliska

Ocena ogólna

Na większości badanych stanowisk stan zachowania gatunku oceniono jako niewłaściwy – niezadawalający (U1), za co głównie odpowiedzialny był stan siedlisk (niewielkie zagęszczenie drzew dziuplastych, zacienienie pni).

Wyniki monitoringu pokazują, że optymalne siedliska pachnicy znajdują się obecnie w krajobrazach kulturowych. Najlepsze oceny (FV) uzyskały 3 stanowiska o charakterze alei przydrożnych, 1 o charakterze zadrzewień terenów wiejskich i 2 rezerваты leśne (ale ze znacznie słabszymi wskaźnikami niż stanowiska w alejach).

Zagęszczenie ważnych dla pachnicy dużych drzew dziuplastych w mozaice krajobrazowej z przewagą gruntów ornych jest obecnie zbliżone do zagęszczenia na terenach najlepiej chronionych rezerwatów leśnych, mocno przy tym przewyższając wartości typowe dla lasów zagospodarowanych.

Podstawowym zagrożeniem, stwierdzonym na badanych stanowiskach, jest usuwanie drzew dziuplastych, zarówno w wyniku gospodarki leśnej, inwestycji drogowych, jak i wycinki alei przydrożnych i zadrzewień w krajobrazach kulturowych.

Część stanowisk zlokalizowana była na 10 obszarach Natura 2000. Na 2 z nich stan określono jako właściwy (FV), na 7 jako niezadawalający (U1) i na 1 jako zły (U2).

Monitorowane w latach 2006-2008 stanowiska nie stanowią jeszcze wystarczającej reprezentacji miejsc występowania gatunku w kraju i trudno na ich podstawie wnioskować o stanie zachowania w regionie biogeograficznym. W raporcie do Komisji Europejskiej z 2007 r. stan zachowania w regionie CON określono jako niezadawalający U1 z tendencją do pogarszania się.

Szczegółowe dane uzyskane w wyniku przeprowadzonych badań na 20 stanowiskach badanych w 2006 r. i 12 stanowiskach badanych w 2007 r. przedstawiają formularze bazy danych.

Podsumowanie ocen stanu zachowania pachnicy dębowej na badanych stanowiskach zawiera Tabela 2.

Tabela 2. Podsumowanie ocen zachowania gatunku na badanych stanowiskach

Stanowiska	Ocena							
	stan populacji		stan siedliska		perspektywy		ocena ogólna	
	2006	2007	2006	2007	2006	2007	2006	2007
Białowiecki Park Narodowy	XX	-	FV	-	FV	-	FV	-
Biedrusko	XX	-	U1	-	FV	-	U1	-
Brzeźnica - Łęknica	-	FV	-	FV	-	FV	-	FV
Czeszewo	XX	-	U1	-	FV	-	U1	-
Dolina Prądnika	XX	-	U1	-	U1	-	U1	-
Grudki*	XX	U2	U1	U1	U1	U1	U1	U1
Kadyny - Tolkmicko*	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV
Kamieniec*	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV
Las Pilczycki*	XX	U1	FV	U1	U1	U1	U1	U1
Lipówka*	XX	U1	FV	FV	FV	FV	FV	FV
Muszkowicki Las Bukowy*	XX	FV	U1	U1	FV	U1	U1	U1
Niedźwiedzie Wielkie*	XX	FV	FV	FV	FV	FV	XX	FV
Osiecznica-Ławszowa	FV	-	FV	-	FV	-	U1	-
Park Dyrekcyjny	XX	-	U1	-	U1	-	U1	-
Park Zebrzydowa	-	FV	-	FV	-	FV	-	FV
Podgórze	-	U1	-	U2	-	FV	-	U1
Rezerwat „Świetlista Dąbrowa”	XX	-	U1	-	U2	-	U2	-
Rezerwat Lipny	XX	-	U1	-	U1	-	U1	-
Rezerwat Podolany	XX	-	FV	-	U1	-	U1	-
Rogalin	XX	-	U1	-	FV	-	U1	-
Stawy Sobieszowskie*	XX	U1	U1	U1	U1	U1	U1	U1
Sztynort	-	U1	-	U1	-	FV	-	U1
Szymbark	FV	-	FV	-	FV	-	FV	-
Świnoroje	XX	-	U1	-	U1	-	U1	-

* Gwiazdką oznaczono stanowiska badane zarówno w roku 2006 jak i 2007.

Na stanowiskach badanych zarówno w latach 2006 jak i 2007 przy użyciu zmodyfikowanej metodyki ocena stanu zachowania gatunku wypadła podobnie, za wyjątkiem perspektyw zachowania na stanowisku Muszkowicki Las Bukowy. Badania 2007 pozwoliły również doprecyzować ocenę stanu populacji na 6 stanowiskach, określonego w 2006 r. jako nieznanym.

Tabela 2. Podsumowanie ocen zachowania gatunku na badanych obszarach Natura 2000

Stanowiska	Ocena							
	stan populacji		stan siedliska		perspektywy		ocena ogólna	
	2006	2007	2006	2007	2006	2007	2006	2007
Białowiecki Park Narodowy	XX	-	FV	-	FV	-	FV	-
Biedrusko	XX	-	U1	-	FV	-	U1	-
Brzeźnica - Łęknica	-	FV	-	FV	-	FV	-	FV
Czeszewo	XX	-	U1	-	FV	-	U1	-
Dolina Prądnika	XX	-	U1	-	U1	-	U1	-
Grudki*	XX	U2	U1	U1	U1	U1	U1	U1
Kadyny - Tolkmicko*	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV
Kamieniec*	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV

WYNIKI MONITORINGU

Las Pilczycki*	XX	U1	FV	U1	U1	U1	U1	U1
Lipówka*	XX	U1	FV	FV	FV	FV	FV	FV
Muszkowicki Las Bukowy*	XX	FV	U1	U1	FV	U1	U1	U1
Niedźwiedzie Wielkie*	XX	FV	FV	FV	FV	FV	XX	FV
Osiecznica-Ławszowa	FV	-	FV	-	FV	-	U1	-
Park Dyrekcyjny	XX	-	U1	-	U1	-	U1	-
Park Zebrzydowa	-	FV	-	FV	-	FV	-	FV
Podgórze	-	U1	-	U2	-	FV	-	U1
Rezerwat „Świetlista Dąbrowa”	XX	-	U1	-	U2	-	U2	-
Rezerwat Lipny	XX	-	U1	-	U1	-	U1	-
Rezerwat Podolany	XX	-	FV	-	U1	-	U1	-
Rogalin	XX	-	U1	-	FV	-	U1	-
Stawy Sobieszowskie*	XX	U1	U1	U1	U1	U1	U1	U1
Sztynort	-	U1	-	U1	-	FV	-	U1
Szymbark	FV	-	FV	-	FV	-	FV	-
Świnoroje	XX	-	U1	-	U1	-	U1	-

* Gwiazdką oznaczono stanowiska badane zarówno w roku 2006 jak i 2007.

Ocena stanu populacji. Wielkość populacji na badanych stanowiskach okazała się mocno zróżnicowana. Całkowita liczba odnalezionych drzew zasiedlonych wyniosła od 1 (Grudki, Podgórze, Las Pilczycki) do 34 (Kamieniec). Liczba zasiedlonych drzew na stanowiskach leśnych była średnio mniejsza niż na stanowiskach w krajobrazach kulturowych (średnio 3,00 znalezione drzewa z pachnicą na stanowiskach leśnych i 11,33 drzew na stanowiskach kulturowych, jednak różnica okazała się nieistotna statystycznie, $p(t)=0,14$, ale, jak wskazuje analiza mocy, zapewne ze względu na zbyt małą liczbę zbadanych przypadków).

Ze względu na zróżnicowanie dostępności dziupli drzew do badań pomiędzy stanowiskami konieczne okazało się przeliczenie wyników na jednakową liczbę drzew dostępnych (100) i powierzchnię (1 ha). Średnio na stanowisku zasiedlenie wykazano w przypadku 44,02 na 100 drzew z dostępną do badań dziuplą, jednak także ta wartość była silnie zróżnicowana pomiędzy stanowiskami (odchylenie standardowe 37,30). Stwierdzono zasiedlenie od 9,09% (Grudki) do 100% (Park Zebrzydowa) drzew z dostępną do badań dziuplą. Wyniki wydają się potwierdzać silniejsze zasiedlenie stanowisk nieleśnych (24,97% zasiedlonych dostępnych dziupli w przypadku stanowisk leśnych i 63,07% na stanowiskach kulturowych, jednak także w tym przypadku wielkość próby nie pozwala na ostateczną konkluzję, $p(t)=0,07$).

W lasach drzewa występują w większym zagęszczeniu niż na stanowiskach kulturowych (aleje, szpalery drzew i parki). Po przeliczeniu na wspólną powierzchnię 1 ha, liczba zasiedlonych przez pachnicę drzew wynosiła od 0,07 drzewa (Grudki) do 5,71 drzewa (Kamieniec). Średnio na badanych stanowiskach leśnych wykazano 1,78 zasiedlonych drzew na 1 ha, zaś na stanowiskach nieleśnych 2,47/ha (różnica nieistotna statystycznie, $p(t)=0,53$). Biorąc pod uwagę fakt, że drzewa z dostępnymi dziuplami stanowią od 10,00 do 59,38% wszystkich drzew dziuplastych (średnio 34,93%), można oczekiwać że faktyczna liczba zasiedlonych drzew może być na każdym stanowisku większa od wykrytej. Wydaje się, że przy zagęszczeniu subpopulacji wynoszącym co najmniej dwa zasiedlone drzewa na 1 ha, możliwy jest na wszystkich stanowiskach przepływ genów pomiędzy subpopulacjami, co w skuteczny sposób powinno zapobiegać negatywnym efektom genetycznym zachodzącym w izolowanych populacjach.

Podsumowując należy stwierdzić, że stan populacji pachnicy na połowie badanych stanowisk (aleje przydrożne: Brzeźnica-Łęknica, Kamieniec, Kadyny-Tolknicko; park wiejski: Park Zebrzydowa; rezerваты leśne: Muszkowicki Las Bukowy i Niedźwiedzie Wielkie) został oceniony jako właściwy (FV), na pięciu stanowiskach (Las Pilczycki, Lipówka, Podgórze, Stawy Sobieszowskie, Sztynort) jako niezadowalający (U1), zaś w jednym przypadku (Grudki w Puszczy Białowieskiej) jako zły (U2).

W każdym obszarze (za wyjątkiem Pojezierza Ławskiego) zbadano po jednym stanowisku. Należy przyjąć, że prezentują one warunki typowe dla obszaru (dotyczy to także rozpoznania siedliska i perspektyw ochrony). Na Pojezierzu Ławskim ocena obydwu stanowisk jest zbieżna, można więc założyć, że stan zachowania gatunku w obszarze należy ocenić jako właściwy. W przypadku obszaru Puszcza Białowieska eksperci lokalni sugerują w oparciu o znajomość występowania pachnicy w tym regionie lepszy stan zachowania obszaru niż badanego stanowiska. Konieczne wydają się dodatkowe badania nad występowaniem pachnicy w Puszczy Białowieskiej, zwłaszcza w obrębie tworzących ją lasów naturalnych.

Ocena stanu siedliska. Parametrem opisującym najpełniej potencjał stanowiska dla pachnicy jest liczba drzew dziuplastych. Nie wszystkie drzewa dziuplaste są równie odpowiednie do zasiedlenia. Dobrą miarą ich jakości jest grubość pnia drzewa, jako że w drzewach dużych tworzą się z reguły dziuple większe, oferujące więcej bardziej stabilnych zasobów (Oleksa i in. 2007 wykazali preferencje pachnicy wobec drzew o średnicy powyżej 90 cm). Wyniki szczegółowe obecnego monitoringu także potwierdziły preferencje wobec grubszych drzew, jednak rozkład preferencji względem obwodów okazał się zróżnicowany dla różnych gatunków drzew (gatunki o drewnie miękkim, jak lipa wykształcają odpowiednie dziuple przy mniejszej średnicy niż dąb). W ocenie siedliska zostały uwzględnione tego rodzaju różnice (por. rozdz. 6).

W celu zapewnienia porównywalności liczba drzew dziuplastych została przeliczona na 100 drzew zinwentaryzowanych i na 1 ha.

Biorąc pod uwagę liczbę wszystkich drzew dziuplastych wykazanych na stanowisku w przeliczeniu na 100 drzew, wartości minimalne zaobserwowano w Sztynorcie (8,23) i Podgórzu (8,87). Prawie połowa drzew miała dziuple na stanowiskach Kamieniec (48,04) i Kadyny-Tolknicko (47,95). W przeliczeniu na 1 ha, najmniejszą liczbę drzew dziuplastych wykazano na stanowiskach Podgórze (2,15) i Grudki (2,43), natomiast na plus wyróżniały się trzy rezerваты leśne, Lipówka (47,18), Las Pilczycki (33,3) i Niedźwiedzie Wielkie (32,69). Średnia wartość dla wszystkich stanowisk wynosiła 25,98.

Jeśli wziąć tylko grube drzewa dziuplaste (średnice: lipy powyżej 90 cm, dęby pow. 120, inne gatunki drzew pow. 100 cm), w przeliczeniu na 100 drzew na stanowiskach występowało od 0 (Sztynort) do 18,4 takich drzew (Kamieniec). Należy podkreślić, że Kamieniec mocno różnił się pod tym względem od innych stanowisk, gdyż liczba grubych drzew dziuplastych przekraczała prawie dwukrotnie wartość dla drugiego stanowiska w rankingu, alei Brzeźnica-Łęknica (9,39), zaś średnia wartość dla wszystkich stanowisk wynosiła 5,32 (bez Kamieńca 4,15).

Liczba grubych drzew dziuplastych w przeliczeniu na 1 ha wynosiła od 0 (Sztynort) do 11,9 (Las Pilczycki). Średnia dla wszystkich stanowisk wyniosła 3,65.

Ważnym czynnikiem wpływającym na zasiedlenie drzew jest zacienienie pni. Było one zdecydowanie mniejsze na stanowiskach w otwartych i półotwartych krajobrazach kulturowych, gdzie zmienna "Zacienienie" osiągała wartości bliskie 1 w trzystopniowej skali (wyższe wartości oznaczały większe zacienienie). Optymalne wartości zaobserwowano na stanowiskach obejmujących aleje w województwie warmińsko-mazurskim i zadrzewienia Dolnego Śląska. Wysokie zacienienie (z reguły wartości większe od 2,5) wykazano na stanowiskach leśnych.

Zachowanie ciągłości pomiędzy badanym stanowiskiem a innymi potencjalnymi lub aktualnymi stanowiskami w okolicy zostało poddane ocenie eksperckiej wg trzystopniowej skali. W siedmiu przypadkach eksperci ocenili ciągłość jako odpowiednią (Brzeźnica – Łęknica, Grudki, Kamieniec, Park Zebrzydowa, Stawy Sobieszowskie, Sztynort i Kadyny-Tolkmicko), na czterech stanowiskach jako niezadowalającą (Las Pilczycki, Lipówka, Niedźwiedzie Wielkie i Podgórze), zaś w jednym przypadku (Muszkowicki Las Bukowy, enklawa lasu otoczona przez pola) jako zły. Ocena podsumowująca stanu siedliska okazała się właściwa (FV) w przypadku trzech alei przydrożnych w województwie warmińsko-mazurskim (Brzeźnica-Łęknica, Kamieniec i Kadyny-Tolkmicko), parku w Zebrzydowej oraz dwu rezerwatów leśnych (Lipówka i Niedźwiedzie Wielkie). Stan siedliska na stanowisku Podgórze oceniony został jako zły (U2), głównie ze względu na niewielkie zagęszczenie drzew dziuplastych, zaś w pozostałych przypadkach jako niezadowalający.

Ocena perspektyw ochrony. Perspektywy ochrony poddane zostały ocenie eksperckiej z wykorzystaniem trzystopniowej skali (FV, U1, U2). Zachowanie w należyтым stanie ośmiu stanowisk wydaje się wysoce prawdopodobne (FV), zaś na czterech stanowiskach (Grudki, Las Pilczycki, Muszkowicki Las Bukowy, Stawy Sobieszowskie) eksperci lokalni dostrzegają potencjalne bądź aktualne zagrożenia dla pachnicy. Podstawowym problemem jest usuwanie drzew dziuplastych, zarówno w wyniku gospodarki leśnej (m.in. Muszkowicki Las Bukowy, Podgórze), inwestycji drogowych (Las Pilczycki we Wrocławiu) jak i wycinki alei przydrożnych i zadrzewień w krajobrazach kulturowych.

Ocena ogólna. W oparciu o uśrednienie ocen dotyczących populacji pachnicy, jej siedlisk i perspektyw ochrony, dokonana została ocena ogólna. Jako właściwy został oceniony status trzech stanowisk zlokalizowanych w alejach przydrożnych województwa warmińsko-mazurskiego (Brzeźnica-Łęknica, Kamieniec i Kadyny-Tolkmicko), jednego stanowiska obejmującego stary park wiejski (Park Zebrzydowa) i stanowisk obejmujących rezerwaty leśne: Niedźwiedzie Wielkie i Lipówka. Stan pozostałych sześciu stanowisk oceniony został jako nieodpowiedni.

Wnioski dotyczące stanu zachowania

Wyniki monitoringu świadczą na korzyść tezy, że optymalne siedliska pachnicy znajdują się obecnie w krajobrazach kulturowych. Najlepsze oceny uzyskały stanowiska o charakterze alei przydrożnych (Brzeźnica – Łęknica, Kamieniec, Kadyny – Tolkmicko) i zadrzewień terenów wiejskich (Park Zebrzydowa). W kategorii FV (właściwy stan zachowania) zmieściły się także dwa rezerwaty leśne (Niedźwiedzie Wielkie i Lipówka), ale ze znacznie słabszymi notami niż stanowiska w alejach.

WYNIKI MONITORINGU

Co więcej, okazuje się, że zagęszczenie ważnych dla pachnicy dużych drzew dziuplastych w mozaice krajobrazowej z przewagą gruntów ornych jest obecnie zbliżone do zagęszczenia na terenach najlepiej chronionych rezerwatów leśnych, mocno przy tym przewyższając wartości typowe dla lasów zagospodarowanych.

W przypadku stanowisk w alejach, podstawowym zagrożeniem jest prowadzona na wielką skalę wycinka drzew przydrożnych, uzasadniana koniecznością modernizacji dróg. Likwidacja alei (zwłaszcza na terenie województwa warmińsko-mazurskiego) nabrała ogromnego tempa po wprowadzeniu złagodzonych warunków uzyskania zgody na wycinkę drzew w 2004 r., pozwalających na usuwanie na masową skalę zadrzewień przydrożnych. Jeśli proces ten nie zostanie zatrzymany, należy spodziewać się zaniku większości stanowisk w ciągu kilku lat. Aleje objęte niniejszym monitoringiem wydają się być zabezpieczone dzięki aktualnie istniejącym lub planowanym formom ochrony obszarowej bądź indywidualnej, jednak ogromna większość innych stanowisk jest realnie zagrożona.

Ryc. 1. Największym zagrożeniem dla pachnicy jest wycinka alei przy drogach. W ten sposób w najbliższych latach może zostać zniszczona większość stanowisk (przykład spoza monitorowanych stanowisk, droga krajowa nr 51; widoczne lipy były zasiedlone). Fot. A. Oleksa, 11.08.2007.